

M. Veress Mária

Szép halál

Először nem figyeltem fel a kiáltásra, nem volt abban semmi különös, hogy valaki ordibál, megszokott volt ez arrafelé. Csak mikor közelebb értem, akkor halottam, hogy mintha segítségért kiáltana valaki. Megragadtam András karját:

– Gyerünk! – és megszaporáztam a lépteimet.

Kicsit kelleetlenül követett, hisz másfelé indultunk volna, ha el nem térít ez a vérszegény öregasszony-hang. Ott állt a néni, kezeit tördelve a kis, hepehupás mellékutca kellős közepén, s egyre csak kiabált:

– Jaj istenem, segítsen már valaki! Jaj, Istenem, behaltak mind a ketten! Segítség!

Nem kellett sok magyarázat, tudtam, mi történt. Berohantam a nyitott kapun, egyenesen az udvar végében álló kis házikóhoz. Benéztem az üveges ajtón: ott feküdt a deszkapadlón az egyik, mellette pedig, félig ülve a másik. Mindketten groteszk vigyorba meredve, hatalmasra tátott szájjal. Egyenesen a szemembe néztek az ajtóra szegzett, megüvegesedett tekintetükkel.

Földbe gyökerezett lábbal bámultam a látványt, s azon kaptam magam, hogy semmi más nem zavar annyira ebben a bizarr csendéletben, mint a hanyatt fekvő asszony kék virágos ruhája, mely esésekor felcsúszott, felfedve a nő visszeres combjait. Éreztem, hogy haladéktalanul be kell mennem, és meg kell igazítanom azt a szoknyát, mert senkinek sem szabadna ilyen pózban feküdni, főleg, ha már nem él az illető. Hogy halott volt, ahhoz semmi kétség nem fért, hisz a nagy lilás-fekete véraláfutások, a fulladás biztos jelei már megjelentek a szeme körül meg a nyakán. Az öregember nem feküdt, hanem a padon ült, összeroskadva. Karjai úgy csüngtek, mint két letört árboc. A nő feje a férfi cipőjén nyugodott. Karjai kétfelé meredtek, krisztusi pózban.

Néhány pillanatilg tarthatott, míg mindez átfutott az agyamon, mert az öregasszony csak most ért utol nagy sopánkodva.

– Jaj lelkem, mit csináljak, mit csináljak? Én vagyok az oka... Miért kellett nekem itt hagyni őket? Csak előrementem, csak egy vajjas kenyeret kentem az unokámnak, és mire visszaértem, már megtörtént...

Néztem a felcsúszott szoknyát és az öregember tehetetlenül csüngő karjait.

– Ki kell hozni őket – szóltam oda Andrásnak. – Gyere, segíts!

– Te nem vagy észnél! – ripakodott rám a férfi. – Nem megyek sehova, és nem engedem, hogy bemenj a gázba!

Nézd, szerintem a férfi még élhet. A gázsztint felett van a feje.

András nagyot nézett.

– Honnan veszed?

Hadarni kezdtem:

– Te is láthatod... Ott van az a kicsi piros masni azon a korláton. De ha akarod, megmérhetjük, hogy meddig ér a gáz, ott a gyufa a széken. De most gyere, hozzuk ki az öregot, amíg még nem késő.

Azzal kinyitottam az ajtót és beléptem a gyilkos mofettába... András megszeppenve követett. Tudtam, hogy legszívesebben messzire futna, de ahhoz is gyáva. Nagyon halkan mondta:

– Én oda nem megyek le, nem akarok meghalni. Jobb, ha te sem hősködsz.

– Akkor egyedül megyek, ha félsz. Remélem, kihúzol, ha látod, hogy fuldoklom.

– Előbb a nőt hozzuk ki, hogy az öreghez hozzáférhessünk – szólt elszántan András, és megfogta a karomat. – Most szívj jó sok levegőt!

Nagy lélegzetet vettem, mint aki vízbe merül, s már mentem is lefelé a lépcsőn...

A mofetta épülete kívülről szakasztott olyan volt, mint egy közönséges ház, ajtóval meg ablakkal, épp csak belülről volt másmilyen. Mintha egy hóboros építész tervezte volna, kifelejtve padlót, mennyezetet, válaszfalakat, mindent, az egy pincelépcsőt kivéve. Egyetlen helyiséggé olvadt a ház belseje, szépen ledeszkázva, s ügyes kis padokkal felszerelve. Ezen ülnek a betegek napi pár percig, hogy reumás panaszait enyhítsék, vagy felélénkítsék akadozó vérkeringésüket. Maga a hatóanyag, a „doh” – ahogy ezt azon a vidéken nevezik – nem más, mint tiszta széndioxid, ami ugyan néhol kéndioxiddal keveredik, de semmiképp sem mérgező. Mégis megöli azt, aki beleszédül, mint ahogy levegő híján meghal a vízbe fúló. A lépten-nyomon feltörő gyöngyöző ásványvizek mellett a széndioxid szivárgás megszokott jelenség a rég kialudt vulkánok földjén.

...Mikor a fekvő alak fölé hajoltam, szememet csípni kezdte a gáz. Gyorsan megragadtam a nő csuklóit, és vonszolni kezdtem a lépcső felé. András a lábát fogta. Nehezebb volt a holttest, mint gondoltam, de aránylag gyorsan kijutottunk vele, végigfektettük az ajtó előtt, s miután eligazítottam a szoknyáját, futottunk is vissza az öregemberért. Igyekeztem nem nézni az arcát, melyre ráfagyott a valószínűtlen torz vigyor. Megfogtam a bokáját. Közben pokolian csípett a gáz, hirtelen rám jött a köhögés, ki kellett szaladnom, hogy levegőhöz jussak. András is feljött a gázból, s kérte a sopánkodó öregasszonyt, segítsen ő is.

– Jaj, lelkem, nem mennék be én oda semmi pénzért – kiabált sírva Andrásra. – Pedig lehet, jobb lenne, ha én is belenyuvadnék abba az átkozott mofettába, mert engem most bezárnak, biztosan bezárnak, hogy nem vigyáztam ezekre jobban.

Otthagytuk, hogy sírjon kedvére. Másodsorra már a lépcsőig jutottunk az öregember súlyos testével. Újabb levegővétel után felvonszoltuk a lépcsőn. Ekkor hallottam a hörgést, mely a torkából előtört. Mély, valószínűtlen hörgés volt ez, valami egészen megdöbbentő szortyogás.

Izgatottan kiáltottam Andrásra:

– El! Gyorsan! Mentőt! Fuss!

Egy futamodásnyira volt onnan a fürdőhely központja, ahol állandóan készenlétben állt egy gyönyörű Mercedes mentőautó, mindennel felszerelve. Mindig az volt az érzésem, biztonságban vagyok, míg az a kocsi ott áll, mert bármi történjék, pillanatok alatt beletesznek, s odabent aztán életre keltenek, ha egy szemernyi láng pislákol még bennem.

András nyakába szedte a lábát, s már ott sem volt, én meg nekiláttam, hogy valamiképpen életben tartsam védencemet. Fülemet a mellkasára fektetve reméltem, hogy valamit csak hallok odabentről, de állt a szív, s a zöld kötött szvetter alatt néma csend honolt. „Istenem, most mit kellene tennem?” – fogott el a kétségbeesés. Tudtam, hogy levegőt kellene fújnom a tüdőbe, majd nyomkodnom kellene a szívét, de hogyan, milyen sorrendben, milyen ütemben...? Azt is tudtam, hogy itt nem szabad tévedni, vagy jól csinálom, vagy sehogy. Nem tehettem mást, megsimogattam csontos kezét és vártam. Már jönnie kell a mentőnek. Csak most vettem észre, hogy az öregasszony is ott áll, s halk imát mormol. Ránéztem:

– Az előbb még hörgött...

– Lehet, de már vége – hangzott a szava, mint egy ítélet, majd hozzá tette: – És nekem is végem.

Megesett a szívem szegényen. Vigasztalni próbáltam:

– Úgyse tudta volna egyedül kihúzni őket. Most hárman lennének, ha utánuk ment volna. Ne mondja senkinek, hogy magukra hagyta őket. Én se mondom.

Ekkor érkezett vissza András. Nem szaladt, csak jött, nagyon sötét volt az ábrázata, és halkán szitkozódott.

– Hol a mentő?– kiáltottam rá.

– Nincs mentő. Azt üzenete a főorvos, hogy ezeket a magán-mofettákat már rég be kellett volna tiltani, ő ugyan nem foglalkozik ilyesmivel.

– Nem mondhatta komolyan. Orvos ilyet nem mondhat!

– De, nagyon is komolyan mondta, s nem is küldte a mentőt.

– Mondtad, hogy...

– Mondtam. Azt felelte: Úgy kell neki, miért nem ment hozzájuk?! Náluk is van mofetta.

Éreztem, sírni kéne, de nem volt könnyem. A kapu előtt már összegyűltek a bámészkodók.

– Én annak az embernek többet nem köszönök. Nézd, ez a szerencsétlen most élne...

– Menjenek innen! – ripakodott rájuk hivatalból az épp belépő nyomozó, de senki se moccant.

A civil ruhás rendőr végignézett a két tetemen, s kérte, kutassam át a zsebeiket. Először az öregember nadrágzsebét forgattam ki, idegenkedve a művelettől, hisz eddig soha nem nyúltam más ember zsebébe, különösen halott ember zsebébe nem. Találtam nála egy tiszta zsebkendőt, valami aprópénzt, egy kulcsot és a személyazonossági igazolványát. A nő ruháján nem volt zseb, egy kis kézitáska hevert a mofetta padlóján, eddig észre se vettem. A rendőr rászólt Andrásra:

– Menjen le, s hozza fel!

A parancsoló hangnemtől Andrásnak fejébe szállt a vére.

– Mi felhoztuk a hullákat, maga meg hozza fel a táskát, ha akarja, én oda többet le nem megyek – morogta, azzal sarkon fordult és elment.

A rendőr elképedve nézett utána. Nem volt ahhoz szokva, hogy ellent merjen mondani neki valaki, de aztán legyintett egyet:

– Ennek is az agyára mehetett a dolog.

Majd hozzám fordult:

– Maga meg mit tud a dologról?

Mindent elmondtam. A főorvost is. Ő közben feljegyzett egyet-mást, majd rám szólt.

– Elmehet.

Még megnéztem a két áldozatot. Szépen kinyújtott lábbal, szájukra fagyott néma sikollyal feküdtek egymás mellett.

– Szép halál – sóhajtott az öregasszony. – Egyszerre haltak meg mind a ketten. Én is mindig azt kívántam, hogy egyszerre haljak meg az urammal, de a jó Isten nem könyörült meg rajtam...

A kis szemétszállító teherkocsi épp akkor állt meg a kapu előtt, mikor kiértem az udvarról. Nyírág seprű és sáros lapát volt a rakodóterében, semmi más. Elképedve álltam ott, s nem hittem el, amit láttam: a szemeteseket hívták ki, hogy elszállítsák a holttesteket! Megáll az ész. Előbb a nőt hozták. Ketten. Meglóbálták, s felhajították a teherkocsira, nagyot döngött a deszka, amint ráesett az élettelen test. „A szoknya – kaptam a fejemhez – a szoknya! Bizonyára ismét felcsúszott.”

Istenem, hogy tűrheted...?

Az öregembert már nem vártam ki, szinte futva menekültem a helyszínről.

Folyton hallottam az öregasszony szavait:

– Szép halál... szép halál...

A szemeteskocsi nagy porfelhőt kavarva húzott el mellettem. A kanyarban még láttam, amint a kék virágos szoknyát magasra felfújja a szél.

És ekkor végre eleredt a könnyem.

Magamról röviden

A huszadik század közepén születtem Brassóban, a Cenk tövében, de az érettségi után már csak látogatóba jártam haza Kolozsvárról, ahol tanultam, majd Kovásznáról, ahol dolgoztam. Három gyerekünk született, két lány meg egy fiú.

Később Marosvásárhelyen laktunk, meglehetősen nehéz körülmények között, s a hazalátogatások is meggyérültek, mert otthon már alig akadt valaki a rokonságból.

Immár kilencven óta élek Svédországban, s innen még ritkábban jártam haza. Egyetlen, amit tehettem az volt, hogy a számában megcsappant családnak s az otthonmaradt barátoknak hosszú és részletes beszámolókat küldtem az itteni élet furcsaságairól. Így született meg az első írásom, melyben egy rénszarvasvágásról meséltem, s melyet valójában körlevélnek szántam. Azóta már számos svédországi élménybeszámolót írtam, de időnként, mint hazajáró lelkek, emlékezetemből előbukkannak régebbi, otthoni történetek is, s azokról is írnom kell.

Egyébként nem vagyok irodalmár, s még csak humán szakos sem. Természettudományokat tanultam Kolozsváron, s évek óta a stockholmi Természettörténeti Múzeumban dolgozom.

Írásaimat első ízben 1999 őszén tettem közzé a saját honlapomon, majd a svéd földön élő brassóiak fórumán, a Kék Cenk nevű honlapon. 2001 tavaszán a Brassói Lapok közölt néhány írást, valamint a svédországi magyarok egyik művelődési kiadványa, a Két évszak, melynek azóta minden egyes számában szerepeltem.

A kitelepülésem tizenkét esztendejének anyaga nagyjából már kiadásra készen áll. A készülő kötet címe: Üzenet egy úszó jéghegyről. Dédelgetett tervem, hogy az otthoni emlékeket is mielőbb feldolgozzam.

Stockholm, 2002. június 2.

M. Veress Mária

